Որչափ մեր հրատարակած ձեռագրէն կ'իմացուի՝ Թադէոս Ոսկանեայ հետ միշտ միաբան էր, եւ նաեւ բանտէն արձակուելէն ետեւ ի միասին գիրք կը հրատարակէր։ Կ'երեւայ թէ Ոսկանեայ մահուանէն ետեւ Թադէոս կամ ուզած է Ոսկանեայ տպարանն ամբողջ ձեռք անցընել, եւ կամ իւր բաժինն առնուլ, որով Սողոմոնի եւ գործակցաց հետ կռուոյ եւ դատաստանի առիթ ծագած է։ Իսկ Սողոմոն Ոսկանեայ մահուանէն երկու տարի ետքն՝ այն զայրացեալ ոգւով Մաշտոցին մէջ զԹադէոս անուանարկ ընել ջանալէն ետեւ՝ կարկառած է յիշեալ կտակն իւր դատին յաջող ելք տալու համար։ "Եւ արդ, կ'ըսուի սոյն կտակին մէջ, այսու կտակիւս ի Քրիստոս եւ ի ձեզ ամենեսեան յանձնեմ զհրաւունս իմ եւ զդատաստանս վասն անցելոց հարուածոցն իմոց լրբադէմ չԹադէոսէ երիցէն…„։ Եւ թէ՝ Թադէոս անտեղեակ է բոլորովին Ոսկանեայ տպարանին նկատմամբ կտակին մէջ յիշուածներուն, յայտնի է Ճաշոցին սկիզբն առ Եղիազար կաթողիկոս ուղղած թղթէն, ուր կ'ըսէ. "Աղօթիւք սրբազանիդ ելեալ ի յապահանայ՝ չուեցի դէպ ի մարչիլեա. ուր էր տպարան տեառն ոսկանայ վարդապետին։ Եւ գտանելով զտպագրատունն տապալեալ՝ եւ խպառ քայքայեալ՝ եւ աւերեալ, դարձայ ի մայրաքաղաքն վենետիկ։„

Եւ իրօք կտակին վրայ կասկածելու կայ նաեւ ներքին պատճառ մը։ Կտակին վրայ իբր վերնագիր կը դրուի. "Կտակ իմ Ոսկանայ վարդապետիս, վիպասանօրէն վախճանական բարեմնայքին…„, նոյնպէս կտակին սկիզբն ալ կ'ըսէ "…զկտակս վիպասանօրէն հաստատեցի„։ Շարունակենք վիպասանօրէն կտակ շինողին խօսքերը. "… Ուստի եւ այսու ամենայնիւ ընկղմեալ ի խորս անբուժելեաց ցաւոց հասի ի դրունս մահու, որ եւ (Թադէոս) յայնմ ժամու մերձ աւանդման հոգւոյ իմոյ… եկն երկրորդ անգամ կապել զգործարանն, յորմէ ի սպառ լուծաւ զօրութիւն իմ, մերժեցաւ յինէն կեանք իմ, քաղեցաւ միանգամայն եւ ոգի իմ, եւ դառնամ առ այն ուստի առի…„։ Կարելի՞ է՝ որ մերձ աւանդման հոգւոյ եղողն այս ամենայն քովէքով բերէ վիպասանօրէն, եւ այն ինչ հոգւով. հոգի՝ որ Ոսկանայ եւ ոչ մէկ գրուածոյն մէջ կ'երեւայ։ — Եթէ տակաւին չկայ բաւական պատճառ ամբողջ գործն Սողոմոնի համարելու, ստոյգ է՝ մեր կարծեօք՝ որ Սողոմոնի այն հոգին՝ որ 1676ին հրատարակեալ Մաշտոցին յառաջաբանին մէջ կ'երեւայ, հոս ալ գլխաւոր գործողն է։

Հ. Գ. Գ.

ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՈՒԸԾՔ ԽՈՏՐՋՐՑԻՈՑ

(ՏԵՂԱՑԻՈՑ ԲՆՐՆԷՆ ՀԱՒԱՔՈՒԱԾ)

([illegible])

Մուկն իր ծակին մէջ քան շատ ունի:
Մօրու մօրու, եռ տար կորու:
Ծան պոչը տաս տարի կաղպայ[1] դրին, ափ էն[2] կեռ պոչն, ալի էն կեռ պոչն[3]:
Շուն կու հաչայ գեալ կու բերայ[4]:
Շուն հաչայ քեարւան[5] կու քոչայ[6]:
Շուն յիշա, բեր հագրա[7]:
Ուտէ ալ գեալ ա, չուտէ ալ գեալ ա:
Ուտող ինչ գիտայ, բրդող գիտայ[8]:
Զունիս՝ չուն իս[9]:
Զուտողին մալն ուտողին հալալ ա:
Ուրիշին քարոզել, իրեն լոլոզել[10]:
Ջոկուքս ջոկողին[11] կեննայ:
Ջույ չտեսած մի բոպիկնալ[12]:
Ջույն կեյթայ, անջըյղի կու գայ[13]:
Ջույն ջաղացը տարեր, չախչախ[14] կու փնտռիս[15]:
Ջրափ կու տանի, ծարաւ կու բերայ:
Սար ու ձոր, իրիցու փոր[16]:

[1] Կաղապար։
[2] Դեռ այն։ [illegible] = կոր։
[3] Այլ գաւառական. [illegible] (չակուիլ) [illegible] — [illegible]
[4] Այլ գաւառական. [illegible] — [illegible] (Նոր-Նախիջեւան)։ — [illegible] (Պաշպալով)։
[5] Կարաւան։
[6] [illegible] գաղթել, երթալ։ Այլ գաւառական. [illegible] (կամ [illegible])։ — [illegible] — [illegible] (Ագուլեցւոց)։ — [illegible] (Երեւան)։ Ոմանք ալ կ'ըսեն. [illegible]
[7] Պատրաստել։ Զէթունցիք կ'ըսեն. [illegible] (գաւազանը) [illegible] — [illegible]
[8] Ուրիշ գաւառական. [illegible] (բրդողը։ [illegible] — [illegible] (Նոր-Նախիջեւան)) Զէթունցիք կ'ըսեն. [illegible]
[9] Այլ գաւառական. [illegible] (Նոր-Նախիջեւան)։ — [illegible] (կամ [illegible]) [illegible] — [illegible]
[10] [illegible] = խմորն ափի մէջ տրորել՝ գլորել, հոս՝ փոխաբերութեամբ՝ անձը շոյել, գգուել։ Ուրիշ գաւառականաց մէջ [illegible] կը նշանակէ՝ որածայր, այսպէս՝ լոլոզքար, եւ այլն։
[11] [illegible] = ընտրել, ընտրուք։
[12] Ուրիշ գաւառական. [illegible] — [illegible] (Պաշպալով)։
[13] Ուրիշ գաւառական. [illegible] Զէթունցիք կ'ըսեն. [illegible]
[14] [illegible] է ջաղացքի գոխեն (ձագարէն) կախուած փայտիկ կամ երկաթիկ մը, որուն վարի ծայրը հասնելով մինչեւ ջաղացքարն՝ անոր դառնալու ատեն ինքն ալ կը ցնցուի չառաչուկ հանելով, եւ կը ցնցէ զգոխն, որով ադունը (աղալու ցորեանը) կը թափի գոխեն վերնակին ակնի մէջ եւ կ'աղացուի։
[15] Ուրիշ գաւառական. [illegible] Զէթունցիք կ'ըսեն. [illegible]
[16] Ուրիշ գաւառական. [illegible] — [illegible] — [illegible] — [illegible]